

Moritz Wirth, Bismarck, Wagner, Rodbertus, drei deutsche Meister. Betrachtungen über ihr Wirken und die Zukunft ihrer Werke. Mit einem Beitrage: Das moderne Elend und die moderne Uebervölkerung. Ein Wort gegen Kolonien. Von Max Schippel. Leipzig, Verlag von Oswald Mutze. 1883 (395 S.)

Den Wagner, der her er sat i Forbindelse med Bismarck og Rodbertus, er ikke Adolf men Richard Wagner. Allerede herved faar man en Forsmag paa Bogens Urimelighed. Men det Værste ved Bogen er dog ikke dens Urimelighed, men den Ordsqualder, hvormed Forf. fremfører sine Tanker for Lærerne. Bogens Indhold resumerer Forf. selv saaledes: »Bismarck, det tyske Riges Skaber, og Wagner, det tyske Musikdramas Skaber, vare — hin i Politiken, denne i Kunsten — Arbejdere paa det samme nationale Værk: det tyske Folks Befrielse fra fremmed Indflydelse og Herredømme. Begges Værk er endnu ikke fuldendt og sikret for Fremtiden: der mangler endnu en Nyordning af de økonomiske Forhold . . . Tilvejebringelsen af de nødvendige sociale Indretninger, den retfærdige Udsoning af alle Samfundsklasser, der nu ere i hæftig Kamp indbyrdes, kan kun ske gennem Rodbertus's ny nationalekonomiske Lære. Gjennemførelsen af Rodbertus's sociale Program er kun mulig under en stærk monarkisk Regering. Tilvejebringelsen af den sociale Fred, med ét Ord: Løsningen af det sociale Spørgsmaal er det tyske Kejserdømmes verdenshistoriske Opgave.« Paa det Sted, hvor vi anbragte Prikker, afbryder Moritz With sin Udvikling ved at indskyde Max Schippels c. hundrede Sider store Afhandling, der taler mod Tilstedeværelsen af Overbefolkning, mod Kolonier og Udvandring og for at det nationale Marked sikres den nationale Industri. Denne Afhandling indeholder endel (rigtig nok noget løst sammenplukkede) faktiske Data og statistiske Notitser og bliver derved til det Afsnit i Bogen, der lettest læses. Den udførlige Afhandling om Rodbertus kan ogsaa læses med nogen Nytte. Derimod er Afsnittet

om Bismarck intetsigende og det om Wagner fuldstændigt *out of place*. I det Hele er Bogen, trods alle sine Pretensioner, et meget maadeligt Produkt, som vist nok kun yderst faa Læsere ville kunne fordøje.

Johann Heinrich von Thünen. Ein Forscherleben. Zweite Auflage. Mit dem Portrait von Thünens nach einem Gemälde von Ternite. Rostock u. Ludwigslust, Verl. v. Carl Hinstorff. 1883. (323 S.)

Om vi ikke fejle, udkom denne Bogs første Oplag allerede i 1868, og er maaske saaledes bekjendt for nogle Læsere. Dette andet, noget forøgede, Oplag fremtræder som et Jubelskrift i Anledning af Hundreaarsdagen for Thünens Fødsel (d. 24. Juni 1883). Forfatteren, hvis Navn ikke findes paa Titelbladet, men beskedent kun under Forordet, er H. Schumacher-Zarchlin, en Elev af Thünen og i sin Ungdom i flere Aar hans Husfælle. Hvad Forf. har leveret af sit Eget, er kun det mindre Væsenlige: Bogens Hovedindhold bestaar af Breve fra (og til) Thünen. Men disse indholdsrige, udførlige Breve indeholde mange interessante Ting. De karakterisere deres Forfatter, de karakteriserer ham som Menneske og som Forsker. I begge Retninger faar man den største Agtelse og Sympathi for Manden, — en ualmindelig smuk og tiltalende Personlighed. Bogen er et særdeles fortjenstligt Arbejde, hvis Læsning ikke nok som kan anbefales Alle, der have nogen Interesse for Forfatteren til det berømte, saa ejendommelige Værk »der isolirte Staat«, for den originale Forsker, for den fremragende Landøkonom, for den humane Godsherre paa Tellow.

Deutschlands Industrie und Handel im Jahre 1882, mit besonderer Rücksicht auf die Zollpolitik. Auszüge aus den Handelskammerberichten für 1882. Herausgegeben